

Kanonizacja Jana Pawła II w radiu regionalnym na przykładzie Polskiego Radia Lublin

Streszczenie: Artykuł zawiera analizę audycji Polskiego Radia Lublin przygotowanych z okazji kanonizacji Jana Pawła II. Szczególnie uwypuklony jest kontekst regionalny omawianego wydarzenia. Autorka wskazuje na społeczne funkcje radia lokalnego, omawia audialne sposoby modelowania treści przekazu. Podejmuje również próbę opisanie radiowych formuł narracyjnych, adekwatnych do przekazu wartości, co wydaje się być szczególnym wyzwaniem dla współczesnych mediów.

Słowa kluczowe: media regionalne, radio, Jan Paweł II, narracja, audycje radiowe, dziennikarstwo.

Summary: The analysis in the article focuses on Polish Radio in Lublin broadcasts produced on the occasion of the Canonization of Pope John Paul II. The author points to a local context of this world ceremony, the social functions of local media and describes specific radio narrative. Moreover, this text tries to present how the values (f. e. holiness) can be define in contemporary media, especially, radio.

Key words: local media, radio, John Paul II, narrative, radio broadcasting, journalism.

Specyfiką mediów lokalnych jest relacjonowanie rzeczywistości przez pryzmat doświadczeń mikro-społeczności związanej z danym terenem. Kanonizacja Jana Pawła II, wydarzenie szeroko komentowane przez największe światowe agencje, w programie regionalnej rozgłośni radiowej otrzymuje zatem swoisty, miejscowy kontekst. Tę medialną technikę profilowania treści, można zaobserwować na przykładzie audycji regionalnej rozgłośni Polskiego Radia w Lublinie – mieście, w którego historię silnie wpisana jest obecność Karola Wojtyły, wieloletniego profesora KUL. Warto również zauważyć, iż kanoniza-

cja wywołała kolejną, trzecią już, po dniach odchodzenia i pogrzebu oraz beatyfikacji, medialną falę zainteresowania postacią i dokonaniem JPII w stosunkowo krótkim odstępie czasu. Z punktu widzenia pragmatyki redakcyjnej wymagało to dodatkowego, jeszcze bardziej wyężonego działania, które w obrębie tzw. tematyki papieskiej miałyby wyznaczyć nowe pola zainteresowania, wprowadzić nowe wątki, wydobyć nieeksploatowane dotąd treści, jeszcze bardziej pogłębioną refleksję nad znaczeniem pontyfikatu ujęte w interesującą formułę wyrazu. Czy zatem regionalne radio, jakim jest rozgłośnia Polskiego Radia w Lublinie, spełniło te oczekiwania? Postawienie tego pytania staje się tym bardziej uzasadnione, jeśli weźmiemy pod uwagę, iż nie tylko w potocznym odbiorze, ale również w refleksji medioznawczej tzw. małym mediom stawiane są zarzuty niskiej jakości produkcji, słabego warsztatu dziennikarskiego, nie dość nowatorskich rozwiązań formalnych. A omawiana tematyka wymaga od dziennikarza zarówno wiedzy, umiejętności warsztatowych, w przypadku radia także wyobraźni dźwiękowej, umiejętności doboru treści i rozmówców oraz wrażliwości społecznej. Kolejnym bowiem zadaniem, niezwykle istotnym dla kondycji współczesnych mediów, jest znalezienie formuł narracyjnych adekwatnych do przekazu wartości.

Polskie Radio Lublin jest jedną z rozgłośni regionalnych publicznego radia, co w znaczący sposób modeluje zawartość programową stacji. Wyznacznikiem jej oferty antenowej jest zanurzenie w problemy regionu, a misję tę w wymowny sposób streszcza hasło: „Radio Lublin – blisko Twoich spraw!”. W kontekście kanonizacji Jana Pawła II i Jana XXIII Polskie Radio Lublin pełniło w głównej mierze funkcję informacyjną, anonsując i relacjonując wydarzenia organizowane na terenie Lubelszczyzny czy przez mieszkańców regionu. Dzięki wyeksponowaniu inicjatyw, najczęściej niedostrzegalnych w skali ogólnopolskiej, rozgłośnia wspiera budowanie lokalnej tożsamości i wzajemnych relacji mieszkańców Lubelszczyzny, dla których region stanowi istotny punkt odniesienia. Radio nadaje tym samym rangę podejmowanym działaniom oraz wzmacnia ich społeczny wydźwięk. Wśród przykładów wydarzeń, o których informowało Polskie Radio Lublin są spotkania organizowane w parafiach, szczególnie w kościele pw. Świętej Rodziny, który stoi w miejscu, gdzie w 1987 roku, podczas swojej trzeciej pielgrzymki do ojczyzny, Jan Paweł II odprawiał Mszę św.

„Kościół pw. Świętej Rodziny na Czubach już dziś wieczorem rozpoczyna obchody związane z kanonizacją Jana Pawła II i Jana XXIII. Kościół zwany w Lublinie «papieskim» stoi w miejscu, w którym Jan Paweł II odprawiał Mszę św. w 1987 roku. Jutro zaplanowano wspólne oglądanie relacji z Watykanu na telebimach, a następnie Mszę św. dziękczynną i koncert, ale uroczystości rozpoczynają się już dziś – zapowiada prezes Centrum Jana Pawła II w Lublinie ks. Piotr Drozd:

[materiał audio] «Będzie przez całą noc także możliwość adoracji Najświętszego Sakramentu i dziękczynienia, takiej wdzięczności, w duchu wdzięczności za osobę Jana Pawła II, za dar Jego kanonizacji. Rozpocznie się to czuwanie od godziny 20.00. Najpierw to czuwanie przygotowuje Ruch Światło-Życie. Oczywiście wszyscy są przez nas zapraszani, nie jest to zarezerwowane tylko dla konkretnej grupy, wspólnoty. A później też do pierwszej Mszy św., do godz. 7.00 rano, ta adoracja będzie trwała».

Noce czuwanie przed kanonizacją Jana Pawła II i Jana XXIII, w kościele na Czubach w Lublinie rozpocznie się o 20.00¹.

Oprócz informacji o najważniejszych nabożeństwach i czuwaniach w serwisach informacyjnych Polskiego Radia Lublin można było usłyszeć o oryginalnej inicjatywie wpisanej w przestrzeń miasta pod hasłem: „Lublin czyta Papieża”:

„Fragmenty dzieł Jana Pawła II pojawią się na przystankach i w autobusach komunikacji miejskiej w Lublinie. Chodzi o to, by lepiej poznać nauki papiejskie i sięgać do listów, encyklik czy homilii – mówią pomysłodawcy akcji «Lublin czyta Papieża». Fragmenty mają zachęcić do poszukiwania cytowanych dzieł. To nasz duszpasterski wkład przed kanonizacją naszego Rodaka i Honorowego obywatela Lublina – mówi ksiądz Mirosław Ładniak:

[materiał audio] «Chcemy, by były różnego rodzaju cytaty z różnych przemówień, z różnych dzieł Jana Pawła II, dotyczące wszelkich możliwych dziedzin życia podpisane, skąd one są, z jakiego dzieła pochodzą. I wtedy, jeśli mieszkańcy będą przechodzili, biegnąc na zakupy, do kina, na dyskotekę czy do jakiegoś innego miejsca, na spotkanie, żeby przy okazji mogli przeczytać ten cytat, inny cytat. Jeżeli to się im spodoba, to wtedy będą mogli dalej szukać i w ten sposób zgłębiać to, co Jan Paweł II chciał do nas powiedzieć».

Karol Wojtyła był przez 24 lata profesorem Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Akcja potrwa do Koncertu Chwały organizowanego co roku w Lublinie w Święto Bożego Ciała².

Reporterzy byli też obecni podczas inauguracji akcji z udziałem prezydenta miasta oraz znanych w Lublinie przedstawicieli Kościoła, mediów i sportowców:

„Spod lubelskiego ratusza popłynęły słowa z encyklik Ojca Świętego Jana Pawła II. Tak rozpoczęła się akcja «Lublin czyta Papieża». Jako pierwsi dzieła papieża czytali prezydent Lublina Krzysztof Żuk, dyrektor lubelskiej Caritas

¹ MaG [Magda Grydniewska], *Na Czubach obchody kanonizacji Jana Pawła II zaczynają się już dziś*, <http://moje.radio.lublin.pl/na-czubach-obchody-kanonizacji-jana-pawla-ii-zaczynaja-sie-juz-dzis.html> (dostęp 10.01.2016).

² RMaj [Ryszard Majewski], *Dzieła Papieża na przystankach i w autobusach*, <http://moje.radio.lublin.pl/dzieła-papieża-na-przystankach-i-w-autobusach.html> (dostęp 30.01.2016).

ksiądz Wiesław Kosicki, piłkarka ręczna, reprezentantka Polski, Alina Wojtas i dziennikarka lubelskiego oddziału telewizji polskiej Anna Dąbrowska. Akcję rozpoczął ksiądz Mirosław Ładniak – organizator Koncertu Chwały, który corocznie odbywa się w Lublinie:

[materiał audio] «Lublin chce budować taki duchowy pomnik. Duchowy pomnik, który będzie związany z naszym ciągłym odkrywaniem, że to nauczanie jest aktualne i mamy tam szukać drogowskazów. Pan prezydent Krzysztof Żuk: [czyta] *Kościół docenia demokrację jako system, który zapewnia udział obywateli w decyzjach politycznych i rządzonym gwarantuje możliwość wyboru oraz kontrolowania własnych rządów, a także, kiedy należy to uczynić, zastępowania ich w sposób pokojowy innymi*».

W czasie trwania akcji w Lublinie będą odbywać się imprezy zachęcające do czytania dzieł papieskich. Podsumowanie akcji «Lublin czyta Papieża» odbędzie się 19 czerwca podczas Koncertu Chwały organizowanego corocznie w Boże Ciało w centrum Lublina³.

Regionalny, nie tylko miejski, charakter rozgłośni realizuje się poprzez obecność na antenie tematyki związanej z innymi niż centrum województwa miejscowościami na Lubelszczyźnie. Szczególnie, gdy bohaterem wydarzenia jest tak rozpoznawalna, wzbudzająca zainteresowanie postać, jak osobisty fotograf Ojca Św. Arturo Mari. Jego odbywające się tuż przed kanonizacją spotkania z mieszkańcami Parczewa, Radzyna Podlaskiego, Białej Podlaskiej oraz wizyta w sanktuarium Matki Bożej w Kodniu stały się głośnym wydarzeniem w regionie, szeroko relacjonowanym w serwisach informacyjnych stacji⁴. Również informacje dotyczące wyjazdu pielgrzymów na uroczystości kanonizacyjne do Watykanu na antenie Polskiego Radia Lublin, uwzględniały cały obszar archidiecezji:

„Do Rzymu wyruszają pierwsze pielgrzymki na kanonizację papieża Jana Pawła II i Jana XXIII. Takie grupowe wyjazdy są organizowane ze wszystkich katolickich diecezji w kraju. Z archidiecezji lubelskiej wyjedzie ok. 2 200 wierznych w zorganizowanych grupach. Wyjazdy autokarami organizuje 36 parafii, a także biura turystyczne. Autokarowy wyjazd dla 45 osób zaplanował również KUL. Będzie też jeden lot samolotem czarterowym, który może zabrać 148 osób.

³ JZon [Jarosław Zoń], *Lublin czyta Papieża*, <http://moje.radio.lublin.pl/lublin-czyta-papieza.html> (dostęp 30.01.2016).

⁴ Zob. m.in.: MaT [Małgorzata Tymicka], *Fotograf Jana Pawła II o swojej pracy*, <http://moje.radio.lublin.pl/fotograf-jana-pawla-ii-o-swojej-pracy.html> (dostęp 30.01.2016), MaT, JPi [Małgorzata Tymicka, Jerzy Piekarczyk], *Olbrzymie zainteresowanie spotkaniem z fotografem Jana Pawła II*, <http://moje.radio.lublin.pl/olbrzymie-zainteresowanie-spotkaniem-z-fotografem-jana-pawla-ii.html> (dostęp 30.01.2016).

Oficjalnej polskiej delegacji będzie przewodniczył prezydent Bronisław Komorowski, z którym pojadą byli prezydenci – Lech Wałęsa i Aleksander Kwaśniewski oraz marszałkowie Sejmu i Senatu. Rząd będzie reprezentował szef kancelarii premiera – Jacek Cichocki.

Na codzienną modlitwę przed kanonizacją Jana Pawła II zaprasza parafia Świętej Rodziny w Lublinie. Ojciec Święty odwiedził ją podczas jednej ze swych pielgrzymek do Ojczyzny w 1987 roku. Od dziś do soboty o 18.00 będą tu oprawiane Msze Święte z homilią w oparciu o nauczanie Ojca Świętego, a w niedzielę na telebimach przed świątynią na lubelskich Czubach będzie można oglądać transmisję z uroczystości kanonizacyjnych⁵.

Struktura zaprezentowanego powyższej tekstu jest wyrazistą egzemplifikacją typowego sposobu ujmowania tematyki ponadregionalnej przez regionalne środki przekazu. Ogólna informacja o wyjazdach pielgrzymów na uroczystości do Watykanu, już w trzecim zdaniu zostaje osadzona w kontekście najbliższym mieszkańcom Lubelszczyzny. Działania w wymiarze ogólnopolskim stają się tłem dla wydarzeń lokalnych. Z perspektywy Radia Lublin i jego słuchaczy, najistotniejszym elementem przekazu są dane dotyczące miejscowej archidiecezji oraz wskazówki, jak można przeżywać kanonizację, pozostając w Lublinie. Obserwujemy zatem odwrócenie charakterystycznej dla ogólnopolskich mediów formuły referowania wydarzeń, która działania lokalne sumuje w szeroko zakreślony obraz zdarzeń, ewentualnie zostają wyeksponowane pojedyncze, oryginalne, wyjątkowo przykuwające uwagę inicjatywy. W mediach w skali mikro, to lokalny detal jest osią komunikatu.

Pielgrzymem, który stał się bohaterem lubelskich mediów w związku z kanonizacją Jana Pawła II jest Adam Uliczny. A przyczyną dużego zainteresowania dziennikarzy był wybrany przez pątnika nietypowy sposób dotarcia do Rzymu. Adam Uliczny postanowił bowiem na Mszę św. kanonizacyjną pójść pieszo, a swoją podróż rozpoczął już 16 marca. Reporterzy Radia Lublin relacjonowali moment rozpoczęcia wędrówki:

„Z pieszą pielgrzymką na kanonizację papieży wyrusza z Lublina czterdziestopięcioletni Adam Uliczny. Na Mszę św. poprzedzającą wędrówkę pan Adam przyszedł już pieszo z pielgrzymim wózkiem, który przez całą drogę będzie pchał przed sobą:

[materiał audio] «W torbie? Ubrania, bielizna, środki czystości, środki higieny, apteczka i to wszystko. I w drogę. Około czterech milionów kroków. Krok ma średnio pół metra, przynajmniej mój, bo sprawdzałem. To jest prawie dwa tysiące kilometrów, to średnio wyliczyć, to jest cztery miliony kroków».

⁵ PAP, LeW [Marzena Lewandowska-Wróblewska], *Pierwsi pielgrzymi wyruszają do Watykanu*, <http://moje.radio.lublin.pl/pierwsi-pielgrzymi-wyruszaja-do-watykanu.html> (dostęp 30.01.2016).

Wędrować będzie samotnie, ale pielgrzymka nie byłaby możliwa, gdyby nie sztab ludzi, który zorganizował lubelski radny Zbigniew Jurkowski:

[materiał audio] «Mamy na terenie innych państw ustalone miejscowości, w których będzie nocował, znaleźli się sponsorzy, którzy przeznaczyci pewne środki finansowe i Adam będzie korzystał z pensjonatów, które będą po drodze».

Pan Adam ma 45 lat. Na pomysł pielgrzymki do Watykanu wpadł już dwa lata temu. Idzie – jak mówi – oddać hołd papieżom. Jest maratończykiem, więc o kondycję się nie martwi, ale i tak został dodatkowo przygotowany i przebadany przez lekarzy. Dziennie ma pokonywać od 50 do 70 kilometrów. Dziś dotrze do Puław.

W Watykanie będzie kilka dni przed kanonizacją Jana Pawła II i Jana XXIII⁶.

A potem także najważniejsze jej etapy: przekroczenie polskiej granicy⁷ czy zakończenie, jak określił to bohater wydarzenia, „Misji Watykan”⁸. Kilka miesięcy później Adam Uliczny w studiu radiowym podczas spotkania ze słuchaczami opowiadał także o swojej książce, która powstała na podstawie tej wędrowki: *Misja Watykan, czyli w 38 dni na kanonizację*⁹, stał się także bohaterem osobnego reportażu Moniki Hemperek *Pielgrzym Uliczny*.

Informacje związane z kanonizacją Jana Pawła II stały się również na antenie Radia Lublin pretekstem do rozmów ze słuchaczami. W ten sposób audycje spełniły funkcję integracyjną, wspólnototwórczą, a w zaprezentowanym poniżej przykładzie – także edukacyjną i opiniotwórczą:

„Za niespełna trzy tygodnie Jan Paweł II zostanie ogłoszony świętym. Dla wielu osób to przede wszystkim wielkie wydarzenie i głębokie przeżycie religijne. Dla innych... okazja do zarobku, nie zawsze uczciwego. Okazuje się, że w Internecie roi się od handlujących fałszywymi relikwiami papieża Polaka. Najcenniejsze są krew i włosy. Kapłani przestrzegają, by szczególnie teraz, przed kanonizacją Jana Pawła II uważać na tego typu aukcje.

Co to i po co są relikwie? Jakie szczególne relikwie mamy u nas w Lublinie? „Czy mamy jakieś wyjątkowe pamiątki po związanym z tym miastem Janie

⁶ MaG, *Pieszko do Rzymu*, <http://moje.radio.lublin.pl/pieszko-do-rzymu.html> (dostęp 30.01.2016).

⁷ MaG, *Adam Uliczny coraz bliżej Rzymu. Maszeruje już przez Czechy*, <http://moje.radio.lublin.pl/adam-uliczny-coraz-blizej-rzymu-maszeruje-juz-przez-czechy.html> (dostęp 30.01.2016).

⁸ CP [Cezary Potapczuk], *Adam Uliczny już w Rzymie*, <http://moje.radio.lublin.pl/adam-uliczny-juz-w-rzymie.html> (dostęp 30.01.2016).

⁹ MaG, JZon, *Spotkanie z Adamem Ulicznym*, <http://moje.radio.lublin.pl/13-12-2014-spotkanie-z-adamem-ulicznym.html> (dostęp 30.01.2016).

Pawle II?". Wreszcie: skąd w nas potrzeba czy chęć posiadania rzeczy należących do ludzi sławnych, świętych? O tym wszystkim będziemy mówić w Poranku z Radiem w poniedziałek 7 kwietnia. Po 6.00 zaprasza Krzysztof Faron¹⁰.

Zadaniem mediów, zwłaszcza publicznych, tzw. misyjnych jest tworzenie przestrzeni do wymiany poglądów, do dzielenia się przemyśleniami, przeżyciami, doświadczeniem. Interaktywna audycja, szczególnie w lokalnym radiu, umożliwiająca słuchaczom rozmowę z prowadzącym, a także wzajemne komentowanie wypowiedzi telefonicznie lub mailowo jest nie tylko atrakcyjną antenową formułą spotkania, dyskusji, a z perspektywy autora – budowania dynamiki przekazu, to również ważna społecznie okazja do umacniania relacji między nadawcą a odbiorcą, oraz budowania świadomości i wrażliwości społecznej. „W ten sposób przywoływane środki informowania masowego, uczestniczą w życiu publicznym, biorąc udział w kształtowaniu się opinii publicznej, także na swój temat”¹¹.

Przygotowując audycje związane z kanonizacją Jana Pawła II Polskie Radio Lublin jeszcze bardziej zwróciło się ku swoim słuchaczom oraz ich opowieściom o Ojcu Św. i znaczeniu Jego pontyfikatu. W reportażu Czesławy Borowik zrealizowanym w cyklu *Kalejdoskop regionalny* dziennikarka prezentuje postać Świętego Jana Pawła II z perspektywy mieszkańców Łukowa. Audycja *Z Nim i dla Niego* została zbudowana z sekwencji reporterskich zarejestrowanych z dala od centralnych wydarzeń i w odniesieniu do doświadczenia pojedynczych osób – bohaterów reportażu. W tym niemal trzydziestominutowym nagraniu „o tym jak ważny był i jest Jan Paweł II dla wszystkich pokoleń Polaków”¹² opowiadają: były senator, emeryt, lokalny biznesmen, uczniowie miejscowej szkoły noszącej imię Jana Pawła II. W ten sposób dochodzi do konfrontacji nauczania papieskiego z codziennością mieszkańców, niedużej miejscowości na Lubelszczyźnie, wydarzeń wpisanych w pontyfikat Jana Pawła II – z ich losami i osobistymi wyborami. Przyjęta perspektywa narracyjna pozwala na pogłębienie refleksji nad papieskim przesłaniem oraz ukazanie jej duchowego i egzystencjalnego wymiaru.

W jednym z fragmentów reportażu, na tle łukowskiego koncertu papieskiego została umieszczona wypowiedź odnosząca się do wyboru Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową: „Żyliśmy w takim otoczeniu totalitarnego kłamstwa, a może jeszcze bardziej zastraszania, zastraszania jedni drugich. Wtedy wielu ludzi

¹⁰ Poranek z Radiem Lublin, <http://moje.radio.lublin.pl/07-04-2018.html> (dostęp 30.01.2016).

¹¹ A. Ryczkowski, *Publiczne radio regionalne. Funkcje i dylematy regionalnego rynku medialnego*, Kraków 2014, s. 36.

¹² *Kalejdoskop regionalny, Reportaż Czesławy Borowik «Z Nim i dla Niego»* [zapowiedź audycji], <http://moje.radio.lublin.pl/reportaz-czeslawy-borowik-z-nim-i-dla-niego.html> (dostęp 30.01.2016).

te funkcje wysokie, partyjne, to obejmowało ze strachu, bo jak ja nie zechcę, to ja się muszę bać, co będzie. I musiał, powiedzmy, taki zastraszony się zapisać. A ten, co go namawiał, zachęcał to również z takiego strachu. I wtedy powiedzenie Ojca Świętego, właśnie to «Nie lękajcie się» prowadziło do refleksji: «Acha!». To wtedy można było definiować, gdzie my jesteśmy. To nie było jak dla dziecka «Nie płacz nie bój się», od razu podaje receptę: «Otworzyć drzwi Chrystusowi». Acha, wiara, to jest droga, nie bać się, czyli droga do wolności. No i to jest naturalne zapotrzebowanie człowieka, być wolnym i chyba czuło się, że papież już od początku otwiera nam uwolnienie się od tego zastraszania¹³. Ważne z uwagi na wiarygodność przekazu jest pytanie dziennikarki, które pada tuż po tej wypowiedzi: „A Pan był w partii?”. I ujmująca szczerością, z zawahaniem udzielona odpowiedź: „Niestety byłem”¹⁴. Ten dosłownie pięciosekundowy dialog wieńczący przytoczony urywek materiału wzmacnia i ukonkretnia wydzwięk wcześniejszego komentarza. Przenosi deklarowany entuzjazm i pozytywną ocenę postaci papieża z poziomu efektownej, okolicznościowej retoryki w przestrzeń realnego doświadczenia, z którym łatwiej identyfikuje się odbiorca. Ten z pozoru prosty, warsztatowy zabieg, być może skutek tzw. „dziennikarskiej intuicji” sprawia, że wypowiedź nabiera dla słuchacza osobistego znaczenia.

„Po ludzku”, „z bliskiej perspektywy”, „zwyczajnie” w kolejnych rozmowach reporterka wydobywa egzystencjalną refleksję, dzięki której odbiorca dostrzeżga wpływ Jana Pawła II i jego nauczania na konkretne wybory, na wyznawany system wartości. Dobrze ilustruje to kolejna część materiału, której bohaterką jest Katarzyna Karwowska, maturzystka z łukowskiego liceum: „Zapamiętałam taki cytat: «wolność trzeba zawsze zdobywać, nie można jej tylko osiąść». I to jest bardzo ważny cytat, który bardzo mi się spodobał dlatego, że Jan Paweł II pokazuje tutaj nam, że nigdy nie możemy przestać walczyć, że nigdy nie możemy spocząć na laurach, gdyż nasze życie polega na kształtowaniu własnej osobowości, własnego charakteru. Myślę, że to taki cytat, który idealnie obrazuje to, i motywuje młodych ludzi do walki. O siebie. Przede wszystkim o siebie”¹⁵.

Fakturę foniczną reportażu *Z Nim i dla Niego* tworzą wypowiedzi poszczególnych postaci, fragmenty dialogiczne z wyraźnym udziałem dziennikarki, wyłaniający się z drugiego planu zapis dźwiękowy papieskiego koncertu – wydarzenia, jakich wiele odbywało się w tych dniach, nie tylko na Lubelszczyźnie. Znamienne, że reporterka, stawiając pytania o znaczenie pontyfikatu

¹³ Cz. Borowik, *Z Nim i dla Niego* [audio], <http://moje.radio.lublin.pl/reportaz-czeslawy-borowik-z-nim-i-dla-niego.html> (dostęp 30.01.2016).

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Tamże.

Jana Pawła II, spotyka się z mieszkańcami regionu, którzy na co dzień żyją z dala od centrum medialnej uwagi. Dzięki temu daje słuchaczowi szansę wsłuchania się w szczerą, bezinteresowną, a zarazem głęboką refleksję, która dotyka istoty papieskiego przesłania. Ten marginalizowany w ogólnopolskich mediach aspekt, tu staje się atutem oryginalnej reporterskiej opowieści.

Jeszcze inny efekt poszukiwań niebanalnej formuły antenowej osiągnęła Katarzyna Michalak – jedna z najbardziej utytułowanych obecnie polskich reportażystek radiowych, m.in. dwukrotna laureatka PRIZ ITALIA czy berlińskiej nagrody PRIZ EUROPA. Przy okazji kanonizacji Jana Pawła II połączyła produkcję reportażu z nietypowym działaniem antenowym. Kilka tygodni przed uroczystościami w Watykanie słuchacze Polskiego Radia Lublin otrzymali zaproszenie do zgłaszania osobistych opowieści, dzięki którym można zbudować współczesną, rozpisaną na pojedyncze ludzkie historie, definicję świętości. W internetowym anonsie na stronie rozgłośni i na profilu redakcji na Facebook’u pojawiło się pytanie: „27 kwietnia – czy czekasz na ten dzień? Jeśli tak – opowiedz nam dlaczego. Chcemy zapytać, czy we współczesnym świecie jest miejsce na świętość. Czekamy na opowieści o Waszym doświadczeniu związanym z pontyfikatem Jana Pawła II. Wyemitujemy je w dzień kanonizacji jako nasz wspólny dar dla Papieża”¹⁶.

Powstała dzięki tej akcji czterdziestosześciminutowa audycja, składa się z kilku niezależnych opowieści, które zawierają bardzo osobiste, emocjonalne odczytanie pontyfikatu i osoby Jana Pawła II. W te przykuwające autentyzmem historie wprowadza słuchacza następująca zapowiedź: „Zapewne trudno pojąć, że Człowiek, którego znaleźmy, słuchaliśmy, dotykaliśmy, którego postać oglądaliśmy w najrozmaitszych ujęciach na ekranach telewizorów – zostanie ogłoszony Świętym. Są jednak wśród nas tacy, którzy Świętości Jana Pawła II doświadczyli znacznie wcześniej, powierzając się Jego wstawiennictwu w najtrudniejszych momentach życia. Dla nich dzień 27 kwietnia 2014 to dzień radości i dziękczynienia. To widzialny znak – niewidzialnego. Tajemnicy, która odmieniła ich życie”¹⁷. Po tych słowach rozpoczyna się audycja, którą otwiera sekwencja krótkich przemieszanych głosów:

„[głos 1] Nigdy nie myślałam, że w swoim życiu będę miała okazja być, rozmawiać ze świętym.

¹⁶ Reportaż Radia Lublin, [wpis z dn. 3.04.2014], <https://www.facebook.com/reportaz/> (dostęp 30.01.2016). Wersja na stronie internetowej rozgłośni po drobnych zmianach redakcyjnych: Reportaż, *Wspólnie czekamy na 27 kwietnia*, <http://moje.radio.lublin.pl/wspolnie-czekamy-na-27-kwietnia.html> (dostęp 30.01.2016).

¹⁷ Reportaż, *Reportaż Katarzyny Michalak «Opowieści na dzień 27 kwietnia»*, <http://moje.radio.lublin.pl/27-04-2014-reportaz-katarzyny-michalak-opowiesci-na-dzien-27-kwiet-nia.html> (dostęp 30.01.2016).

[głos 2] Tak jakby... tak jakbym dostał takiego olśnienia, tak?

[głos 3] Dostałem telefon z nieba, że... że coś trzeba ze sobą zrobić, bo inaczej źle skończę po prostu.

[głos 4] Podchodzi ordynator i mówi do mnie: «Kogo tam pani ma na górze znajomego?»

[głos 5] Nie dam sobie tego odebrać, nie dam. To jest dla mnie świętość¹⁸.

Dla podkreślenia tej osobistej perspektywy, dla zachowania klimatu głębokiego, intymnego wyznania w wypowiedziach bohaterów zachowano wiele akustycznych sygnałów wzruszenia. Sposób mówienia jest nieśpieszny, montaż – pozornie niedokładny, gdyż autorka pozostawiła wiele pozawerbalnych odgłosów: westchnienia, drobne powtórki czy zawieszenia głosu i dłuższe niż zwykle w wypowiedzi radiowej chwile ciszy. Owe foniczne detale budują kameralną sytuację dzielenia się intensywnym przeżyciem, cierpieniem, radością czy cierpliwym poszukiwaniem sensu, np. śmierci własnego dziecka. Są także kolejnym przykładem – tym razem akustycznym – rozwiązania, które ma dowieść autentyczności referowanych zdarzeń, przeżyć, emocji.

Jedną z najbardziej wzruszających postaci w omawianym reportażu jest matka, której szesnastoletni syn podczas wakacyjnego wyjazdu wypadł z okna i przez kolejne dwa lata walczył o życie. A ona przez te dwa lata nieustannie walczyła o niego i o to, by zrozumieć to doświadczenie: „Ja siedząc już przy łóżku... Marek miał już respirator podłączony, lekarze nie dawali żadnych nadziei. Już na Jaczewskiego nie chcieli go zabrać na OIT, nie wiem, dlaczego. I siedząc przy łóżku tyłem do drzwi wejściowych w sali, poczułam czyjś wzrok na sobie. Odwróciłam się – ksiądz kapelan stał. Odwróciłam się i powiedziałam, że «Twoja wola, Panie, a nie moja». Pogodziłam się z tym i Marek odszedł szesnastego czerwca. Dzień szesnasty, gdzie Jan Paweł II był wybrany na Stolicę Apostolską i odszedł Marek w godzinach, jak odszedł Jan Paweł II, po dwudziestej pierwszej. I ja wchodząc do Marka, nie panikowałam, tylko powiedziałam: «Już jesteś u Ojca Niebieskiego». To, co dla mnie zrobił Pan Bóg, że pozwolił mi Marka przygotować do pójścia do Niego... «Synu, jesteś u Ojca Niebieskiego». I jest u Ojca, opiekuje się Jan Paweł II nim...”¹⁹. Trudno jest podważyć wartość tak przekonująco odmalowanego przed mikrofonem przeżycia, również duchowego.

W perspektywie regionalnego radia istotne jest, by tak wielkie wydarzenie, jakim była kanonizacja Jana Pawła II, stało się okazją do wyeksponowania poczucia wspólnoty słuchaczy większych i mniejszych miejscowości w zasięgu

¹⁸ K. Michalak, *Opowieści na dzień 27 kwietnia* [audio], <http://moje.radio.lublin.pl/27-04-2014-reportaz-katarzyny-michalak-opowieści-na-dzien-27-kwietnia.html> (dostęp 30.01.2016).

¹⁹ Tamże.

stacji, by jak największa grupa odbiorców skupiła się wokół rozgłośni i utożsamiała z jej przekazem. W praktyce redakcyjnej realizację tego założenia widać zarówno w profilowaniu informacji, eksponowaniu wydarzeń w regionie, jak i w poszukiwaniu indywidualnego bohatera, z którym odbiorca mógłby się utożsamić. Po szeregu nagrań z bliskimi współpracownikami Karola Wojtyły, które w największym wymiarze realizowane były w dniach odchodzenia Jana Pawła II, po rozmowach z kontynuatorami Jego nauczania, którzy poprzez konkretne formy zaangażowania dowodzą, iż są spadkobiercami papieskiego Testamentu – takie nagrania powstawały głównie przy okazji beatyfikacji Jana Pawła II, wraz z trzecią falą medialnego zainteresowania tematyką papieską, to słuchacze, „zwykli” mieszkańcy Lubelszczyzny stali się najważniejszymi uczestnikami tej medialnej narracji. To ich świadectwo życia, doświadczenie wiary, złożyło się na wspólną, wielogłosową definicję świętości ujętą w specyficzną dla radia, akustycznej formule.

Bibliografia

1. Borowik Cz., *Z Nim i dla Niego* [audio], <http://moje.radio.lublin.pl/reportaz-czeslawy-borowik-z-nim-i-dla-niego.html> (dostęp 30.01.2016).
2. CP [Cezary Potapczuk], *Adam Uliczny już w Rzymie*, <http://moje.radio.lublin.pl/adam-uliczny-juz-w-rzymie.html> (dostęp 30.01.2016).
3. Kowalczyk R., *Media lokalne w Polsce. Podręcznik akademicki*, Wydawnictwo Naukowe CONTACT, Poznań 2009.
4. JZon [Jarosław Zon], *Lublin czyta Papieża*, <http://moje.radio.lublin.pl/lublin-czyta-papieza.html> (dostęp 30.01.2016).
5. Kalejdoskop regionalny, *Reportaż Czesławy Borowik «Z Nim i dla Niego»* [zapowiedź audycji], <http://moje.radio.lublin.pl/reportaz-czeslawy-borowik-z-nim-i-dla-niego.html> (dostęp 30.01.2016).
6. MaG [Magda Grydniewska], *Adam Uliczny coraz bliżej Rzymu. Maszeruje już przez Czechy*, <http://moje.radio.lublin.pl/adam-uliczny-coraz-blizej-rzymu-maszeruje-juz-przez-czechy.html> (dostęp 30.01.2016).
7. MaG, *Na Czubach obchody kanonizacji Jana Pawła II zaczynają się już dziś*, <http://moje.radio.lublin.pl/na-czubach-obchody-kanonizacji-jana-pawla-ii-zaczyna-ja-sie-juz-dzis.html> (dostęp 10.01.2016).
8. MaG, *Pieszko do Rzymu*, <http://moje.radio.lublin.pl/pieszko-do-rzymu.html> (dostęp 30.01.2016).
9. MaG, JZon, *Spotkanie z Adamem Ulicznym*, <http://moje.radio.lublin.pl/13-12-2014-spotkanie-z-adamem-ulicznym.html> (dostęp 30.01.2016).
10. MaT [Małgorzata Tymicka], *Fotograf Jana Pawła II o swojej pracy*, <http://moje.radio.lublin.pl/fotograf-jana-pawla-ii-o-swojej-pracy.html> (dostęp 30.01.2016).
11. MaT, JPi [Małgorzata Tymicka, Jerzy Piekarczyk], *Ołbrzymie zainteresowanie spotkaniem z fotografem Jana Pawła II*, <http://moje.radio.lublin.pl/olbrzymie-zainteresowanie-spotkaniem-z-fotografem-jana-pawla-ii.html> (dostęp 30.01.2016).

12. Michalak K., *Opowieści na dzień 27 kwietnia* [audio], <http://moje.radio.lublin.pl/27-04-2014-reportaz-katarzyny-michalak-opowiesci-na-dzien-27-kwietnia.html> (dostęp 30.01.2016).
13. PAP, LeW [Marzena Lewandowska-Wróblewska], *Pierwsi pielgrzymi wyruszają do Watykanu*, <http://moje.radio.lublin.pl/pierwsi-pielgrzymi-wyruszaja-do-watykanu.html> (dostęp 30.01.2016).
14. Poranek z Radiem Lublin, [zapowiedź audycji] <http://moje.radio.lublin.pl/07-04-2018.html> (dostęp 30.01.2016).
15. Reportaż, *Reportaż Katarzyny Michalak «Opowieści na dzień 27 kwietnia»*, <http://moje.radio.lublin.pl/27-04-2014-reportaz-katarzyny-michalak-opowiesci-na-dzien-27-kwietnia.html> (dostęp 30.01.2016).
16. Reportaż, *Wspólnie czekamy na 27 kwietnia*, <http://moje.radio.lublin.pl/wspolnie-czekamy-na-27-kwietnia.html> (dostęp 30.01.2016).
17. Reportaż Radia Lublin, [wpis z dn. 3.04.2014], <https://www.facebook.com/reportaz/> (dostęp 30.01.2016).
18. RMaj [Ryszard Majewski], *Dziela Papieża na przystankach i w autobusach*, <http://moje.radio.lublin.pl/dziela-papieza-na-przystankach-i-w-autobusach.html> (dostęp 30.01.2016).
19. Roguska A., *Media globalne – media lokalne. Zagadnienia z obszaru pedagogiki medialnej i edukacji regionalnej*, Kraków 2012.
20. Ryczkowski A., *Publiczne radio regionalne. Funkcje i dylematy regionalnego rynku medialnego*, Libron, Kraków 2014.